

TEHNIKA IN ČLOVEŠKOST

Vsaka doba ima svojo tehnologijo. Le redke pa človeka prisilijo, da znova premisli, kaj pomeni biti človek. Prav to se dogaja danes. Od kamnite sekire do letala je tehnika širila človekove fizične zmožnosti in premagovala omejitve telesa. Umetna inteligenca in druge nove tehnologije pa vse bolj posegajo na področje mišljenja in odločanja.

Računalniški programi že danes iščejo informacije, pišejo besedila, prevajajo, analizirajo podatke in rešujejo naloge, ki so še nedavno zahtevale človekov intelektualni napor. Nekateri v tem razvoju vidijo začetek dobe, v kateri se brišejo meje med človekom in strojem. Govori se o transhumanizmu, posthumanizmu in novih oblikah življenja.

Toda tehnološki napredek še ne pomeni nujno napredka človeškosti. Na to opozarja tudi papež Leon XIV. v letošnji okrožnici Magnifica humanitas. Vrednost tehnologije ni v njej sami, ampak v ciljih, ki jim služi, in v vrednotah, ki jo usmerjajo. Če ostane v službi človekovega dostojanstva, svobode in ustvarjalnosti, lahko pomembno izboljša življenje posameznikov in skupnosti.

Na 61. Dragi želimo izhajati prav iz tega zaupanja. Verjamemo, da lahko umetna inteligenca in druge nove tehnologije obogatijo človeško življenje. Zanima nas na primer, kako lahko prispevajo k ohranjanju jezika, kulture in skupnega spomina ter kako lahko pomagajo povezovati Slovence po svetu.

Hkrati se bomo vprašali, ali lahko nove tehnologije pomagajo graditi mir v času vse večjih napetosti in delitev. Ali lahko prispevajo k bolj odprti javni razpravi, krepitvi demokracije in večji odgovornosti nosilcev družbene moči? Odgovori niso preprosti. Prihodnost ne bo odvisna predvsem od zmogljivosti strojev, temveč od modrosti ljudi, ki jih ustvarjajo, usmerjajo in uporabljajo. Zato je prav zdaj čas za pogovor o tem, kakšno tehnološko prihodnost želimo in kakšno družbo želimo z njo graditi.

61. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA

PETEK, 11. SEPTEMBRA 2026

DRAGA MLADIH 2026

V času UI ne pozabimo na medčloveške stike!

- Ob 9. uri **Dan Podjed** uvodno predavanje
- Ob 10.30 **delavnice**

- Ob 17. uri **otvoritev**

- Ob 17.30 **Dejan Valentinčič**

Slovenstvo v svetu Ryanair generacije

Gostje: **Marcelo Brula, Nežka Figelj in Eva Marija**

- Ob 19. uri **Eva Marija: Venček popevk**

SOBOTA, 12. SEPTEMBRA 2026

- Ob 16.30 **Andrej Flogie, Marko Grobelnik in Jan Macarol**

*Umetna inteligenca –
motor epohalnih sprememb*

- Ob 19. uri film **Exodus 1945: Naša kri**

NEDELJA, 13. SEPTEMBRA 2026

- Ob 9. uri **sveta maša**,
mašujeta **Igor Salmič in Franc Šenk**

- Ob 10.30 **Igor Salmič**

Graditi mir

- Ob 15.30 slovesna izročitev

15. Peterlinove nagrade

- Ob 16. uri **Verica Trstenjak in Janez Šuštaršič**

Demokracija na Slovenskem

Program povezuje Tomaž Susič.

Park Finžgarjevega doma, Opčine (Trst), Dunajska cesta 35

Petek, 11. septembra 2026, dopoldne **DRAGAlgoritmi MLADIH**

V času umetne inteligence ne pozabimo na medčloveške stike!

Živimo v družbi relativizirane resnice, v kateri si resnico – čeprav pogosto podzavestno – krojimo sami. Algoritmi nas že poznajo bolje kot kateri koli prijatelj ali sorodnik ter nam predlagajo vsebine, ki potrjujejo naše pristranskosti. Sicer tudi ljudje vse pogosteje izbiramo lažjo pot, saj raje posegamo po vsebinah, s katerimi se strinjamo, kot po tistih, ki nas izzivajo. Kolikor prej se tega zavemo, toliko lažje prepoznamo lastne pomanjkljivosti in postanemo odgovornejši državljani.

Ob 9.00 uvodno predavanje Dana Podjeda – Predavatelj bo na praktičnih primerih pojasnil, kako lahko med šolanjem in študijem, na delovnem mestu in v domačem okolju vzpostavimo ravnotežje med digitalnim in analognim, med priklopom in odklopom. Bistveno je, da izrabimo prednosti, ki jih prinašajo tehnologije, a obenem ohranimo ključne človeške vrline in vrednote ter jih prenesemo na prihodnje generacije

Ob 10.30 delavnice – Skozi različne delavnice bodo udeleženci odkrivali pristope in – če naj tako rečemo – “medsebojne odnose”, ki se ustvarijo med človekom in strojem oziroma tehnologijo..

Antropolog prof. dr. **Dan Podjed** je višji znanstveni sodelavec Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, redni profesor na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani in področni strokovnjak na Inovacijsko-razvojnem inštitutu Univerze v Ljubljani. Je ustanovitelj in izvršni svetovalec Mreže za aplikativno antropologijo EASA ter pobudnik mednarodnega simpozija Why the World Needs Anthropologists, ki ga prirejajo od leta 2013. Raziskuje izolacijo, krize, razmerja med ljudmi in tehnologijami, trajnostne načine življenja ter vsakdanjik. Njegov zadnji knjižni dvojec Krizolacija je odmeval v akademski skupnosti in širši javnosti. Javna agencija za raziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije je njegova dela dvakrat razglasila za izjemne dosežke na področju znanosti (2011, 2021). Njegova misel, da sreče ne najdeš v sebi, temveč ob sebi, je bila leta 2022 razglašena za Bob leta, leta 2024 pa je prejel naziv Komunikator znanosti.

Petek, 11. septembra 2026, ob 17.30 Ob 35. obletnici Svetovnega slovenskega kongresa Slovenstvo v svetu Ryanair generacije

Globalna slovenska narodna povezanost se skozi čas spreminja. Konec 80. in v začetku 90. let 20. stoletja je dosegla vrhunec ob skupnem prizadevanju za samostojno Slovenijo. Leta 1989 se je prav na Dragi jasno oblikovala ideja za ustanovitev Svetovnega slovenskega kongresa, ki je pomembno prispeval v tem smislu. Od takrat so globalizacija, digitalizacija in drugi družbeni procesi močno spremenili razumevanje slovenstva ter načine povezovanja matice, zamejstva in zdomstva. Predavanje bo obravnavalo sodobne pojave, kot so »kroženje možganov«, »Ryanair generacija« in »virtualne skupnosti«, ter s primeri osvetlilo izzive globalnega slovenstva. Predava **Dejan Valentinčič**, razpravljajo **Marcelo Brula**, **Nežka Figelj** in **Eva Marija Kavaš Puc**. Moderira **Andrej Černic**.

Izr. prof. dr. **Dejan Valentinčič** je pravnik in sociolog, ki se poleg dela v pravni praksi posveča raziskovanju in publiciranju o Slovencih po svetu in v zamejstvu. Je predsednik Slovenske konference pri Svetovnem slovenskem kongresu ter generalni sekretar mednarodne nevladne organizacije Europeans Throughout the World, ki povezuje organizacije izseljencev iz vse Evrope ter pred evropskimi institucijami lobira za njihove pravice. Med letoma 2018 in 2022 je deloval na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, nazadnje kot državni sekretar. Je vodja raziskovalne skupine pri Ameriško-slovenski raziskovalni fundaciji ASEF ter prodekan Fakultete za slovenske in mednarodne študije. Je avtor štirih knjig, od tega treh znanstvenih monografij o manjšinskih in migracijskih tematikah.

Marcelo Brula se je rodil in odraščal v Argentini v slovenski izseljenski skupnosti. Po izobrazbi je ekonomist, po poklicu pa deluje na področju financ in kontrolinga. Ob tem je že vse življenje dejaven na kulturnem področju kot gledališki režiser, pevec in pedagog. V Buenos Airesu je več desetletij sodeloval pri slovenskih kulturnih projektih, vodil gledališke in glasbene produkcije ter poučeval petje. Leta 2021 se je z družino preselil v Slovenijo, kjer nadaljuje svoje poklicno in kulturno poslanstvo. Letos je bil režiser Škofjeloškega pasijona, največje slovenske gledališke uprizoritve na prostem.

Mag. **Nežka Figelj** je predsednica Konference za Belgijo Svetovnega slovenskega kongresa in članica zveze nevladnih organizacij Europeans Throughout the World. Po rodu je goriška zamejska Slovenka, po izobrazbi diplomirana filozofinja univerze v Padovi, diplomantka orientalskih študij univerze La Sapienza iz Rima, magistrica diplomatskih in varnostnih ved univerz v Tel Avivu in v Trstu. Je avtorica knjige ter številnih monografij in znanstvenih člankov. Poklicna pot jo je peljala za daljši čas v Izrael, zadnje desetletje pa živi v Bruslju, kjer je delovala v Evropskem parlamentu ter v nevladnem okolju.

Sobota, 12. septembra 2026, ob 16.30

Umetna inteligenca – motor epohalnih sprememb

Ste se kdaj vprašali, ali bo vašega sodelavca v službi – če ne kar šefa – nadomestil algoritem? Ali bo umetna inteligenca (UI) postala vaš kirurg? Kaj pa človeški roboti, ki delajo v tovarnah z ramo ob rami ljudi, a nihče ne ve, kako lahko reagirajo ob napačnem navodilu (ki ga UI sama generira)? UI je tiha sila, ki hitro premika tektonske plošče našega vsakdana. Stojimo na pragu revolucije, ki pretresa svetovni trg dela, globalno gospodarstvo in celo geopolitična razmerja moči. Na okrogli mizi bomo odprli ključna vprašanja: ali nas UI pelje v utopijo neomejene produktivnosti ali v svet globoke družbene neenakosti? Razpravljajo **Andrej Flogie**, **Marko Grobelnik** in **Jan Macarol**. Moderira **Breda Susič**.

Izr. prof. dr. **Andrej Flogie** je direktor Inštituta A. M. Slomška v Mariboru in vodja oddelka za sodobne tehnologije na Fakulteti za naravoslovje in matematiko v Mariboru. Diplomiral je na Pedagoški fakulteti, magistriral na Fakulteti za strojništvo ter doktoriral na Fakulteti za naravoslovje in matematiko v Mariboru. Raziskovalno deluje na področjih digitalizacije izobraževanja, generativne UI, inovativne pedagogike, razvoja digitalnih storitev in projektne managementa. Vodil je številne nacionalne in evropske projekte ter opravljal vodstvene funkcije v javni upravi in izobraževanju, med drugim kot direktor Direktorata za informacijsko družbo in svetovalec ministra za digitalizacijo.

Dr. **Marko Grobelnik** je raziskovalec UI. Njegova področja dela vključujejo strojno učenje, rudarjenje podatkov, besedil in spleta, analizo omrežij, semantične tehnologije, razumevanje besedil ter vizualizacijo podatkov. Soupravlja Laboratorij za UI na Institutu Jožef Stefan, je soustanovitelj Mednarodnega raziskovalnega centra UNESCO za UI (IRCAI) in izvršni direktor podjetja Quintelligence. Sodeluje z vodilnimi raziskovalnimi centri, kot so Bloomberg, British Telecom, Evropska komisija, Microsoft Research, New York Times in OECD. Je soavtor knjig, soustanovitelj zagonskih podjetij in je sodeloval v več kot 100 raziskovalnih projektih EU. Slovenijo zastopa v odborih OECD, Sveta Evrope, Nata in GPAI za UI.

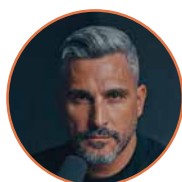
Petek, 11. septembra 2026,
ob 19. uri

Eva Marija: Venček popevk

Eva Marija Kavaš Puc (umetniško ime Eva Marija) je luksemburško-slovenska pevka, avtorica glasbe in besedil ter violonistka, ki je z avtorsko skladbo Mother Nature zastopala Luksemburg na Eurovision Song Contestu 2026. Rodila se je in odrasla v Luksemburgu, vedno pa je bila navezana na svoje slovenske korenine. Izhaja iz družbeno in kulturno angažirane slovenske družine: mati Nataša Kavaš je Prekmurka (hči nekdanjega beltinskega župana), oče Martin Puc pa Ljubljčan (sin umetnice Veselke Šorli Puc ter diplomata, krasoslovca in publicista Matjaža Puca). Glasbeno se je izobraževala na konservatoriju v Luksemburgu ter na študiju pisanja pesmi in produkcije v Londonu. Javno nastopa od 14. leta, njeno ustvarjanje pa prepleta pop-rock, džez in klasične vplive z virtuosnimi violinskimi vložki. Redno prihaja tudi v Slovenijo, kjer rada nastopa na dobrodelnih pobudah.

Po sodelovanju v razpravi ob predavanju Dejana Valentinčiča Eva Marija ob 19. uri poklanja občinstvu Drage venček popevk.

Jan Macarol je podjetnik, medijski ustvarjalec, razvijalec aplikacij in digitalnih platform. Že dve desetletji deluje v slovenskem medijskem in digitalnem prostoru ter raziskuje vpliv tehnologije na način razmišljanja in ustvarjanja. Bil je med pionirji digitalnega marketinga v Sloveniji, lastnik digitalne agencije in družbenega omrežja Genspot.com. Zadnjih petnajst let je odgovorni urednik revije City Magazine Slovenija. Med prvimi je UI sistematično uvedel v uredniške procese. Danes svoje izkušnje združuje v platformi Reformatore, ki povezuje človeško in umetno inteligenco ter omogoča ustvarjanje, urejanje in objavo vsebin. Njegovo vodilo je, da prihodnost ustvarjanja ni človek proti stroju, temveč človek s strojem.

Sobota, 12. septembra 2026, ob 19. uri

film Exodus 1945: Naša kri

Na letošnji Dragi bo na ogled enourni igrani film **Exodus 1945: Naša kri**, ki prikazuje resnično tragično zgodbo iz zadnjih dni druge svetovne vojne. V ospredju so domobranski ranjenci, zdravstveno osebje in civilisti na sanitetnem vlaku, ujeti med begom na Koroško, nevarnostjo partizanske likvidacije in zvestobo nemočnim. Zdravnika Valentin Meršol in Janez Janež sta se oddolila za umik, pozneje pa vsak na svoj način prispevala k reševanju številnih življenj. Med bolničarkami je bila tudi Jelka Mrak Dolinar, dolgoletna obiskovalka Drage. Film je produciral Studio Siposh, režiral ga je Vid Planinc, igrajo pa Jernej Kuntner, Matevž Müller in Alenka Tetičkovič. Po februarski premieri v Ljubljani si ga je do sredine marca ogledalo več kot 25.000 gledalcev.

Nedelja, 13. septembra 2026, ob 10.30

Graditi mir – Ob 800-letnici smrti sv. Frančiška Asiškega

»Gospod naj vam podari mir!« S temi besedami je sv. Frančišek Asiški skupaj s svojimi brati pozdravljal ljudi na začetku vsake pridige. Osemstota obletnica njegove smrti (1226–2026) je lepa priložnost, da se poglobimo v njegovo izkušnjo gradnje miru, kakor jo razkrivajo njegovi spisi in življenjepisi. Med pomembnejšimi pričevanji velja omeniti Hvalnico stvarstva iz leta 1225, ki ji je asiški ubožec dodal kitico o odpuščanju, spravi in miru, ter njegovo srečanje s sultanom al-Malikom al-Kamilom v Egiptu leta 1219.

Papež sv. Janez Pavel II. je v Frančišku prepoznal simbol miru in dialoga, zato je leta 1986 v Assisi povabil predstavnike različnih verstev k skupni molitvi za mir. Te in nadaljnje podobne pobude so postale znane kot »duh Assisija« in še danes navdihujejo prizadevanja za dialog med narodi, kulturami in religijami. Na tega »duha« spominja tudi nedavna okrožnica papeža Leona XIV. Magnifica humanitas, ki v času umetne inteligence posebno mesto posveča gradnji miru v pravičnosti ter krepitvi dialoga in multilateralizma.

Predava **Igor Salmič**, moderira **Marijan Kravos**.

P. dr. **Igor Salmič** je po zaključenem Srednji turistični šoli je vstopil v minoritski red, kjer je leta 2001 izpovedal preproste, leta 2005 pa slovesne zaobljube. V duhovnika je bil posvečen leta 2007. Teološko fakulteto je obiskoval v Ljubljani, podiplomski študij cerkvene zgodovine pa je opravljal na Papeški univerzi Gregoriana v Rimu. Doktorska dizertacija, ki jo je zagovarjal leta 2013, je obravnavala diplomatske odnose med Svetim sedežem in Kraljevino Jugoslavijo, s posebnim poudarkom na konkordatu. V Rimu je opravljal različne službe, najprej kot vzgojitelj minoritskih bogoslovcev in predavatelj, po vrnitvi iz Slovenije leta 2021 pa je član vrhovnega vodstva minoritskega reda: najprej kot generalni asistent za Srednjo Evropo, od leta 2025 pa kot generalni vikar reda. V letih 2018–2021 je bil tudi provincialni minister Slovenske minoritske province.

Nedelja, 13. septembra 2026, ob 16. uri

Demokracija na Slovenskem – Ob 35. obletnici samostojne države

Čeprav sta demokracija in pravna država temeljni vrednoti EU, stanje pravne države v Sloveniji tudi po več kot 35 letih samostojnosti ostaja nezadovoljivo. Med ključnimi težavami so neučinkovitost sodstva, korupcija, konflikti interesov, vprašanja objektivnosti medijev ter delovanje javne uprave. Posebej problematično je pomanjkanje odgovornosti na vseh ravneh družbe. Kakovost pravne države pomembno vpliva tudi na gospodarski razvoj, saj so uspešnejše praviloma države z višjo stopnjo pravne varnosti in nižjo korupcijo. Zato bi se Slovenija morala zgledovati po takšnih evropskih državah, čeprav tudi EU sama pri spoštovanju pravnih in etičnih standardov ni vedno brez pomanjkljivosti.

Sicer pa so problemi slovenske demokracije podobni izzivom drugih sodobnih demokracij: prevlada videza nad vsebino, širjenje dezinformacij prek družbenih omrežij in umetne inteligence ter populizem z avtoritarnimi elementi. Politika teh pomanjkljivosti pogosto ne odpravlja, saj ji koristijo v boju za oblast, podobno kot ohranjanje zgodovinskih delitev v družbi.

Predavata **Verica Trstenjak** in **Janez Šušteršič**, moderira **Erika Jazbar**.

Prof. dr. **Verica Trstenjak** je bivša sodnica na Splošnem sodišču EU ter bivša generalna pravobranilka Sodišča EU v Luksemburgu. Je profesorica prava Evropske unije na univerzah na Dunaju in v Ljubljani. Od leta 2019 je konciliatorica Sodišča za spravo in arbitražo OVSE. Leta 2024 jo je Evropska centralna banka v Frankfurtu imenovala v Upravni odbor za pregled. Objavila je več knjig o evropskem pravu ter več kot 300 člankov, predava na univerzah in konferencah po vsem svetu. Je v vodstvih raznih evropskih združenj pravnikov, npr. za evropsko pravo FIDE in EWLA. Je članica Akademije Evrope in podpredsednica Evropske akademije znanosti in umetnosti. Leta 2020 je prejela avstrijski častni križ za znanost in umetnost prvega razreda.

Prof. dr. **Janez Šušteršič** je ekonomist, zaposlen v svojem podjetju RE-FORMA, d.o.o. Kot mednarodni strokovnjak deluje na področjih načrtovanja, koordinacije, spremljanja in ocene učinkov politik ter strateškega upravljanja javnih financ. Pred svetovalno kariero je bil direktor Urada za makroekonomske analize in razvoj ter v tej vlogi tudi podpredsednik vladnega Odbora za reforme in Odbora za ekonomsko politiko pri svetu finančnih ministrov EU. Bil je soustanovitelj in podpredsednik Državlanske liste. Leta 2012 je kot finančni minister oblikoval politiko javnofinančne konsolidacije in reševanja bančne krize. Je tudi profesor ekonomije in raziskovalec na področju politične ekonomije in ekonomske analize prava.